

KLAGANDE

Mikael Åström, 19570916-8578

Ombud: Biträdande jurist Björn Lindahl
Norrlandsadvokaterna AB

MOTPART

Arbetsmiljöverket

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Umeås dom den 5 oktober 2020 i mål nr 478-20 och 480-20, se bilaga A

SAKEN

Sanktionsavgift

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten meddelar prövningstillstånd.

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens avgörande och visar målen åter till förvaltningsrätten för ny handläggning.

YRKANDEN M.M.

Mikael Åström yrkar i första hand att målen återförvisas till förvaltningsrätten. I andra hand yrkas att Arbetsmiljöverkets ansökan om sanktionsavgift om 23 200 kr för avsaknad av dokumenterade rutiner (förvaltningsrättens mål nr 478-20) avvisas och att sanktionsavgiften om 45 000 kr avseende kontroll (förvaltningsrättens mål nr 480-20) sätts ner till 15 000 kr. Han yrkar vidare att kammarrätten håller muntlig förhandling i målen.

Till stöd för sin talan anför Mikael Åström bl.a. följande. Han begärde att förvaltningsrätten skulle hålla muntlig förhandling i målen. Han utgick från att muntlig förhandling skulle hållas och hade förberett muntlig bevisning för ändamålet. Förvaltningsrätten avslog begäran om muntlig förhandling utan att ge honom tillfälle att slutföra sin talan. Om han hade känt till att muntlig förhandling inte skulle hållas hade han kompletterat sin skriftliga bevisning.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten anser att det finns skäl att meddela prövningstillstånd och tar upp målen till omedelbart avgörande.

Förvaltningsrätten avslog Mikael Åströms begäran om muntlig förhandling i samband med att målen avgjordes. Som skäl för beslutet angavs att Mikael Åström begärt muntlig förhandling med vittnesförhör i syfte att ytterligare utveckla omständigheter som var ostridiga och som inte heller förvaltningsrätten ansåg sig ha anledning att ifrågasätta varför en muntlig förhandling ansågs uppenbart obehövlig.

Enligt 9 § tredje stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) ska förvaltningsrätten hålla muntlig förhandling om en enskild part begär det och det inte är uppenbart obehövt.

I förarbetena till bestämmelsen (prop. 2017/18:279 s. 55) anges bl.a. följande. Förvaltningsrätten kan avslå den enskildes begäran endast om det är uppenbart obehövt att hålla muntlig förhandling. Det kan vara fallet i mål som endast rör frågor av teknisk art eller rättsfrågor, om dessa frågor lämpligare kan belysas genom skriftväxling. Det bör dock beaktas att den enskilde genom en muntlig förhandling kan få en bättre förståelse för det kommande avgörandet. En annan situation när det kan vara uppenbart obehövt att hålla muntlig förhandling är om en sådan förhandling begärs i rent obstruktionssyfte eller för att förhala målets handläggning.

Mikael Åström har begärt muntlig förhandling i förvaltningsrätten. Även om han begärt att vittnesförhör ska hållas i syfte att utveckla omständigheter som förvaltningsrätten bedömt är ostridiga och inte funnit skäl att ifrågasätta, innebär det inte nödvändigtvis att en muntlig förhandling som sådan är uppenbart obehövt. Mikael Åström har i skrivelser invänt att det finns rutiner och gett in vissa handlingar. Han har även gett uttryck för att han anser att målen är svårbegripliga. Mot denna bakgrund framstår det som tveksamt om en förhandling i förvaltningsrätten har varit uppenbart obehövt. I vart fall borde Mikael Åström ha beretts tillfälle att slutföra sin talan och komplettera sin bevisning innan målen avgjordes i förvaltningsrätten.

Handläggningen i förvaltningsrätten har vid angivna förhållanden en brist av sådant slag att förvaltningsrättens dom ska upphävas och målen visas åter till förvaltningsrätten för ny handläggning. Vid sådant förhållande saknar kammarrätten skäl att pröva övriga yrkanden som Mikael Åström framställt.

Beslutet kan enligt 34 § andra stycket förvaltningsprocesslagen
inte överklagas.

Jessica Lovén
kammarrättsråd
ordförande

Birgitta Törnered
kammarrättsråd

Vanja Marcusson
kammarrättsråd
referent

Linda Olander
kammarrättsfiskal
föredragande

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UMEÅ**

DOM
2020-10-05
Meddelad i Umeå

Mål nr
478-20
480-20

SÖKANDE

Arbetsmiljöverket

MOTPART

Mikael Åström, 19570916-8578

SAKEN

Sanktionsavgift enligt arbetsmiljölagen (1977:1160)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår Mikael Åströms yrkande om muntlig förhandling.

Förvaltningsrätten bifaller Arbetsmiljöverkets ansökningar och förpliktar Mikael Åström att betala 23 200 kr (mål 478-20) respektive 45 000 kr (mål 480-20) i sanktionsavgift till staten.

Sanktionsavgifterna ska betalas till länsstyrelsen inom två månader från det att denna dom vunnit laga kraft.

Dok.Id 111595

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 193 901 05 Umeå	Nygatan 45 (Tingshuset)	090-17 74 00 E-post: forvaltningsratteniumea@dom.se www.forvaltningsratteniumea.domstol.se	090-13 75 88	måndag–fredag 08:00–12:00 13:00–16:00

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

Vid inspektion den 28 november 2019 på Mikael Åströms arbetsställe på Robertsforsvägen 30, Bygdsiljum, uppmärksammade Arbetsmiljöverket att Mikael Åström låtit två trycksatta anordningar vara trycksatta trots att det saknades dokumenterade rutiner för fortlöpande tillsyn av anordningarna och dess eventuella säkerhetsutrustning. Vid samma inspektionstillfälle observerade Arbetsmiljöverket att Mikael Åström trycksatt eller underlåtit att göra trycklös två trycksatta anordningar utan att kontrollorgan gjort kontroll och bedömt att de trycksatta anordningarna uppfyllde kraven för tidsperioden. De trycksatta anordningarna utgjordes av ett tryckkärl för luft i klass A och en panna i klass B. Arbetsmiljöverket utfärdade efter inspektionen två avgiftsförelägganden, vilka har bestridits av Mikael Åström.

Arbetsmiljöverket ansöker nu om att förvaltningsrätten ska påföra Mikael Åström dels en sanktionsavgift om 23 200 kr för att de trycksatta anordningarna saknade dokumenterade rutiner (mål nr 478-20), dels en sanktionsavgift om 45 000 kr för att kontroll och bedömning av kontrollorgan inte hade gjorts (mål nr 480-20). Som grund för ansökningarna anförs sammanfattningsvis att Mikael Åström genom sättet att hantera de aktuella anordningarna har brutit mot föreskrifter om användning och kontroll av trycksatta anordningar. Sanktionsavgiften för avsaknad av dokumenterade rutiner beräknas utifrån att tio personer är sysselsatta i verksamheten. Sanktionsavgiften för att inte ha låtit utföra kontroll bestäms enligt tabell. Det bedöms inte finnas något skäl för nedsättning.

Mikael Åström motsätter sig att betala sanktionsavgiften för avsaknad av dokumenterade rutiner. När det gäller den andra sanktionsavgiften yrkar han att den sätts ned till 15 000 kr. Mikael Åström yrkar vidare att muntlig förhandling ska hållas i målen och åberopar vittnesförhör med Magnus Jansson, vd för tillverkaren, Joakim Zennström och sig själv. Samtliga ska

höras angående pannans effekt. Joakim Zennström och han själv ska vidare höras om underhåll och service på båda anordningarna. Till stöd för talan anförs bl.a. följande.

Fortlöpande tillsyn, service och underhåll har skett. Spån- och fliseldning har varit igång på fastigheten sedan 1986 och kräver självklart tillsyn och underhåll dagligen, annars hade inte anläggningen fungerat särskilt länge. Han hänvisar till en handling där en person som anges vara timanställd sedan 2005 intygar att det utförs regelbundna kontroller av kompressor och flispanna. Vidare ger han in en logg över service och underhåll som utförts av personal sedan år 2017 samt tre fakturor som avser inköp av bl.a. oljefilter, luftfilter, kylvätska och separatorfilter.

Eftersom de inte var bekanta med en lagändring som gjordes 2017 har ingen besiktning skett av tryckkärl i klass A. Därför godtas sanktionsavgiften i den delen, dvs. 15 000 kr. När det gäller värmepannan finns inget besiktningsskrav då pannans effekt inte är högre än 100 kW. Det är styrenheten som avgör effekten på anläggningen då den kontrollerar inmatningen av bränsle som förs in i förugnen. Det är korrekt att förugnen är märkt 130 kW, men den har under drift aldrig haft högre effekt än 100 kW. För att uppnå 130 kW behöver förugnen kompletteras med en matarmotor med en matarhastighet på nio varv i minuten. Den matarmotorn används inte i verksamheten. De har ett annat system med en frekvensstyrd matarmotor där skruvens hastighet kan uppgå till max tre varv per minut. Hastigheten är inte heller inställd på max, utan något under. Verksamhetens behov är endast 40–50 kW, dvs. halverad effekt, ett val de har gjort för att det ger en jämnare förbränning som är mer miljövänlig. Beräkningarna har gjorts i samråd med tillverkaren.

Arbetsmiljöverket vidhåller ansökan och anför bl.a. följande. Mikael Åström har inte kunnat uppvisa några dokumenterade rutiner för tillsyn över

de aktuella trycksatta anordningarna. Det saknar därför betydelse om han skulle ha låtit utföra fortlöpande tillsyn, service och underhåll. Pannans märkeffekt var vid inspektionen 130 kW och temperaturen var 76 °C. Att en panna med denna märkeffekt och temperatur är kontrollpliktig enligt 4 kap. 7 § AFS 2017:3 har även bekräftats av kontrollorganet KIWA. Så länge ett kontrollorgan inte har gjort någon annan märkning gäller den effekt som tillverkaren har märkt pannan med. Det är således pannans märkeffekt som ska ligga till grund för bestämmande av vilken klass pannan tillhör. Pannan tillhör klass B. Det saknar betydelse om den aldrig har haft och inte heller har kunnat ha en högre effekt än 100 kW med befintlig utrustning.

RÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTER

Av 8 kap. 5 § arbetsmiljölagen framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att en sanktionsavgift ska tas ut om en överträdelse har skett av föreskrift som meddelats med stöd av 4 kap. 1–8 §§. Avgiften ska tas ut även om överträdelsen inte skett uppsåtligen eller av oaktsamhet. Att Arbetsmiljöverket får meddela föreskrifter enligt bestämmelserna följer av 18 § arbetsmiljöförordningen (1977:1166).

Av 8 kap. 6 § arbetsmiljölagen framgår att sanktionsavgiften får sättas ned helt eller delvis om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna skulle vara oskäligt att ta ut sanktionsavgiften. Av förarbeten till bestämmelsen framgår att en överträdelse kan betraktas som ringa när den vid en samlad bedömning framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som är avsett att skyddas genom föreskriften. Exempel på detta kan vara när det beror på en omständighet utanför arbetsgivarens kontroll. Hel eller delvis nedsättning kan också ske om det skulle vara oskäligt att ta ut en avgift med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, t.ex. att avgiften inte står i rimlig proportion till överträdelsen (prop. 2012/13:143 s. 78 f).

Arbetsmiljöverket har med stöd av angivna bestämmelser meddelat föreskrifter om användning och kontroll av trycksatta anordningar (AFS 2017:3). De delar av föreskrifterna som är relevanta för målet framgår nedan under skälen för förvaltningsrättens avgörande.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Yrkandet om muntlig förhandling

Enligt 9 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) ska förvaltningsrätten hålla muntlig förhandling om en enskild part begär det och det inte är uppenbart obehövt.

Arbetsmiljöverket har inte invänt mot Mikael Åströms uppgifter om att service i praktiken har genomförts på de aktuella anordningarna eller om den effekt som pannan faktiskt har haft under användning i verksamheten. Mikael Åström begär alltså muntlig förhandling med vittnesförhör i syfte att ytterligare utveckla omständigheter som är ostridiga och som inte heller förvaltningsrätten anser sig ha anledning att ifrågasätta. Förvaltningsrätten finner därför att det är uppenbart obehövt att hålla muntlig förhandling. Yrkandet ska därmed avslås.

Rutiner för fortlöpande tillsyn av trycksatta anordningar

I 4 kap. 17 § i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om användning och kontroll av trycksatta anordningar (AFS 2017:3) anges bl.a. följande. En arbetsgivare som låter en trycksatt anordning i klass A eller B vara trycksatt ska se till att det finns dokumenterade rutiner för fortlöpande tillsyn av anordningen och dess eventuella säkerhetsutrustning. Av rutinerna ska det framgå hur arbetsgivaren säkerställer att kraven i 2 kap. 6 § 1–6 följs. Arbetsgivaren ska regelbundet och minst en gång per år utvärdera och vid behov revidera rutinerna för fortlöpande tillsyn. Arbetsgivaren ska ge en fysisk person uppgiften att se till att den fortlöpande tillsynen genomförs

och dokumenteras enligt den upprättade rutinen. Den arbetsgivare som låter en trycksatt anordning vara trycksatt utan att det finns sådana dokumenterade rutiner ska betala en sanktionsavgift. För den som har färre än 500 sysselsatta ska sanktionsavgiften beräknas enligt följande: Avgift = 10 000 kr + (antal sysselsatta - 1) x 180 kr. Summan ska avrundas nedåt till närmaste hela hundratal.

Av Arbetsmiljöverkets faktaunderlag framgår att inga dokumenterade rutiner för fortlöpande tillsyn över de trycksatta anordningarna kunde uppvisas vid inspektionen på arbetsstället. Mikael Åström har inte heller påstått att några sådana rutiner fanns eller uppvisades. Det får därmed anses utrett att arbetsgivaren, i vart fall vid tidpunkten för inspektionen, inte hade sett till att det fanns upprättade rutiner enligt 4 kap. 17 § AFS 2017:3.

Förvaltningsrätten ifrågasätter inte att tillsyn av anordningarna kan ha utförts trots avsaknad av dokumenterade rutiner enligt föreskrifternas krav, men det förändrar inte bedömningen. Det finns alltså grund för att påföra Mikael Åström en sanktionsavgift. Förvaltningsrätten instämmer i den beräkning av avgiftens storlek som Arbetsmiljöverket har gjort. Skäl för nedsättning av sanktionsavgiften har inte framkommit. Ansökan ska därför bifallas.

Kontroll och bedömning av kontrollorgan

Enligt 4 kap. 1 § AFS 2017:3 krävs för att en trycksatt anordning ska omfattas av särskilda krav på kontroll enligt 5 kap. AFS 2017:3 att den uppfyller förutsättningarna för att delas in i klass A eller B enligt 4 kap. 7–13 §§. Av 7 § framgår att pannor delas in i klasser enligt tabell. Så länge som ett kontrollorgan inte har gjort någon märkning gäller den effekt som tillverkaren märkt pannan med. Av tabellen framgår att en panna som håller en temperatur mellan 65 och 110 °C tillhör klass B om märkeffekten är 100 kW eller mer.

I 5 kap. 1 § första stycket AFS 2017:3 föreskrivs att en trycksatt anordning i klass A eller B bara får vara trycksatt under en sådan tidsperiod för vilken ett kontrollorgan vid en kontroll har bedömt att anordningen uppfyller kraven i detta kapitel. Enligt 5 kap. 2 § första stycket AFS 2017:3 ska den som trycksätter en trycksatt anordning eller underlåter att göra en trycksatt anordning trycklös i strid med 1 § första eller andra stycket betala en sanktionsavgift. Av andra stycket framgår att avgiften ska bestämmas enligt en tabell. För en panna med märkeffekt 100 kW eller lägre är avgiften 15 000 kr och för en panna med märkeffekt över 100 kW men högst 2 000 kW är avgiften 30 000 kr. När det gäller övriga trycksatta anordningar är avgiften för klass A utom behållare för luft och kvävgas 30 000 kr och för klass B och behållare för luft och kvävgas 15 000 kr.

Mikael Åström har godtagit att betala den del av sanktionsavgiften som avser att kontroll inte hade utförts av tryckkärlet i klass A som är en behållare för luft, dvs. 15 000 kr. Vad beträffar pannan är det ostridigt mellan parterna att pannans märkeffekt är 130 kW. Mikael Åström har inte heller ifrågasatt Arbetsmiljöverkets uppgift om pannans temperatur vid inspektionstillfället. Det är alltså fråga om en panna som håller en temperatur inom intervallet 65–110 °C och som har en märkeffekt över 100 kW. Något utrymme för att vid bestämningen av klass beakta den effekt som pannan i praktiken har vid användning finns inte. Det innebär enligt föreskrifterna i AFS 2017:3 att den aktuella pannan tillhör klass B. En sådan panna får endast vara trycksatt under en sådan tidsperiod för vilken ett kontrollorgan vid en kontroll har bedömt att anordningen uppfyller kraven i föreskrifterna. Då det har framkommit att någon sådan kontroll inte hade utförts för den period som pannan konstaterades vara trycksatt ska Mikael Åström betala en sanktionsavgift även avseende pannan. Förvaltningsrätten instämmer i Arbetsmiljöverkets bestämning av sanktionsavgiftens storlek i enlighet med tabell, dvs. 30 000 kr. Det har inte kommit fram några skäl att sätta ned avgiften. Även denna ansökan ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (FR-03)

Lena Bergsdorf

I avgörandet, som är enhälligt, har rådmannen Lena Bergsdorf samt nämndemännen Lars Burman, Rebecka Hansson och Ulf Lejon Åström deltagit. Målet har föredragits av Emilia Pettersson.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.